

Ervaringen met prevalentiestudies van urineweginfecties

**OLV Aalst - Asse - Ninove
Team ziekenhuishygiëne
Dr. P. Jordens**

Prevalentiestudies UWI in het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

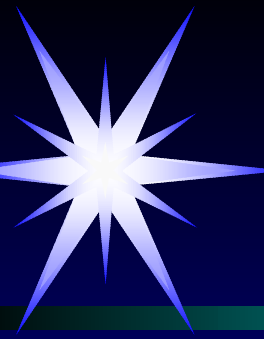
1° prevalentiestudie : mei 1987 ⇒ 28 %

jaarlijkse prevalentiestudies : okt. 1988 → okt. 1993

prevalentiestudies maart 1996, okt. 1996 & okt. 1997

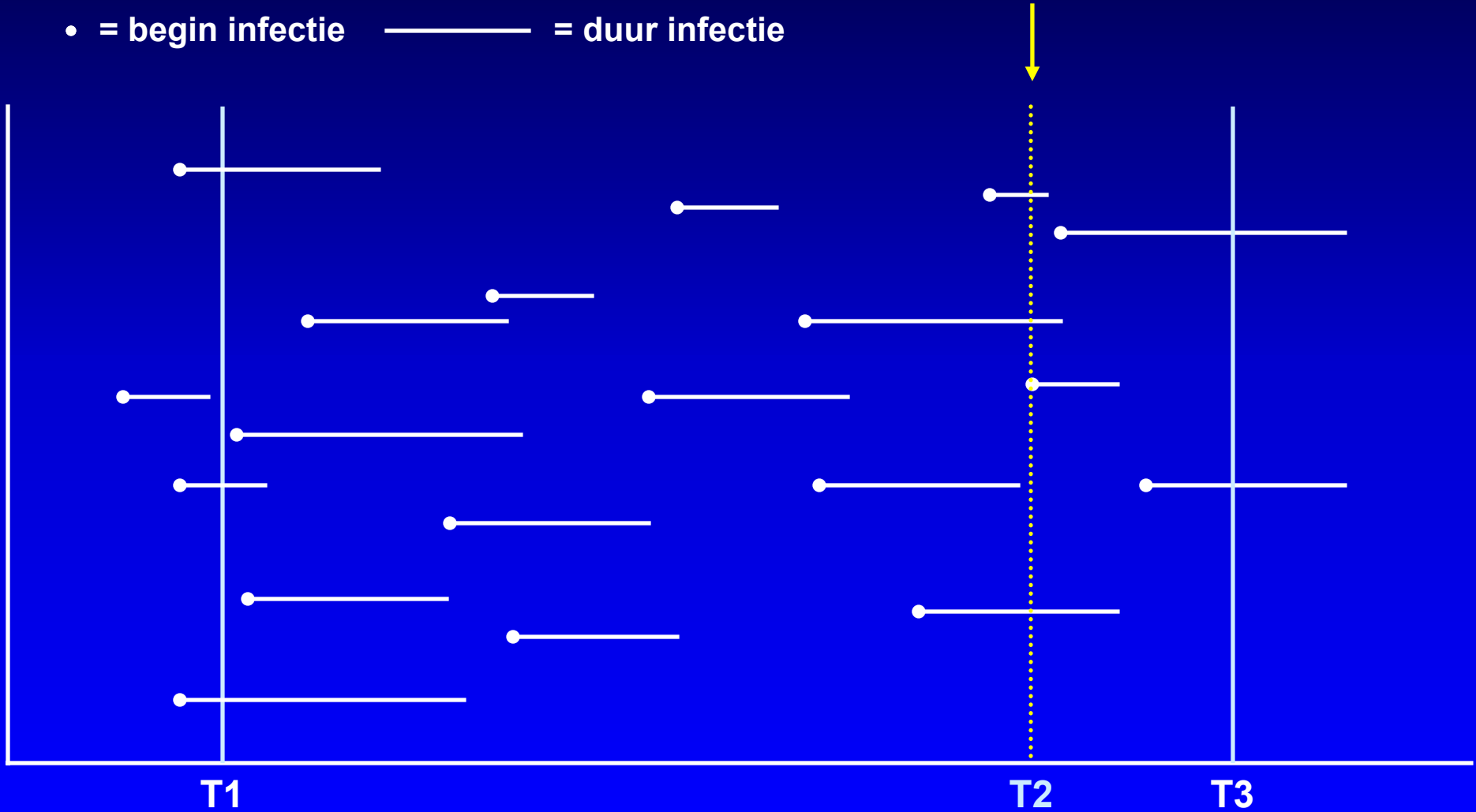
jaarlijkse prevalentiestudies : okt. 1998 → okt. 2001

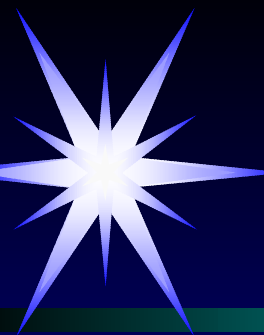
**prevalentiestudies (focus → urinaire katheter) : okt. 2002
2003**

Incidentiestudie vs prevalentiestudie

• = begin infectie   ————— = duur infectie

Prevalentiestudie UWI

administratieve gegevens

specifieke studiegegevens

methode staalname : midstream, ...

**aanwezigheid blaas- of suprapubische
katheter**

aanwezigheid symptomen urineweginfectie

verminderde weerstand

urogenitale instrumentatie

toegediende antibiotica

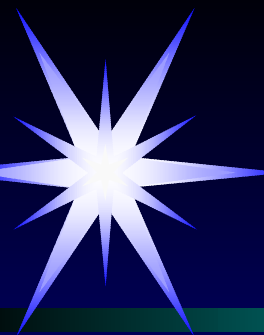
Urinestaal voor microbiologisch onderzoek

midstream

katheterurine :

éénmalige katheterisatie

**aanprikken van een verblijfs-
of suprapubische katheter**

Definitie urineweginfectie

midstream : ≥ 100.000 KVE/ml

katheterurine : ≥ 1.000 KVE/ml

Exclusie criterium :

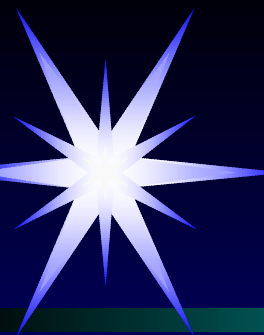
≥ 3 verschillende soorten micro-organismen

Resultaten prevalentiestudie 1988 - 1993

Tijdstip	prevalentie	studiepopulatie	prevalentiecijfer
oktober 1988	70	450	15,6%
oktober 1989	76	449	16,9%
oktober 1990	77	478	16,1%
oktober 1991	58	415	14,0%
oktober 1992	70	449	15,6%
oktober 1993	61	450	13,6%

Het 'gemiddeld prevalentiecijfer' voor de zes studies bedraagt 15,3%
(95% CI 13,9-16,7)

Risicofactoren

geslacht

leeftijd

ziekenhuisverblijf

verminderde / gedaalde weerstand

urogenitale instrumentatie

urinaire katheter

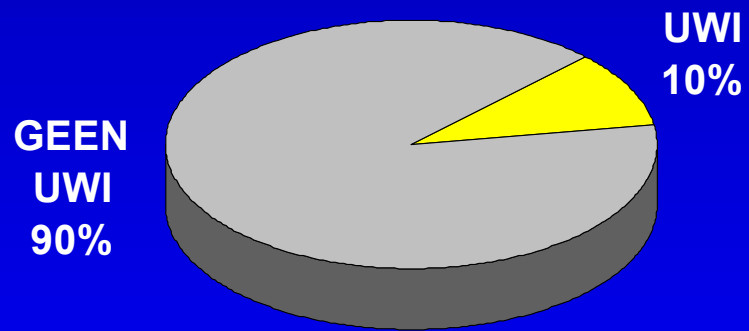
verblijfsduur urinaire katheter

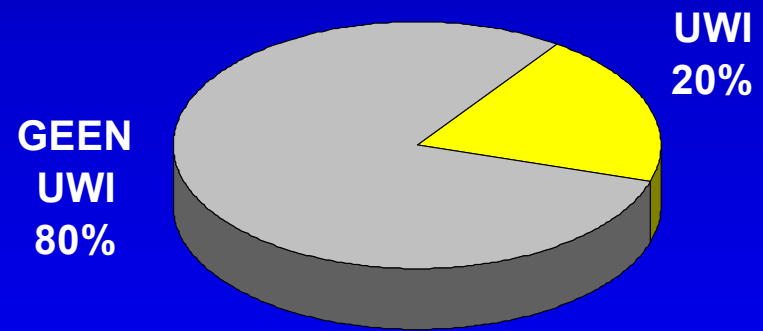
Geslacht & UWI

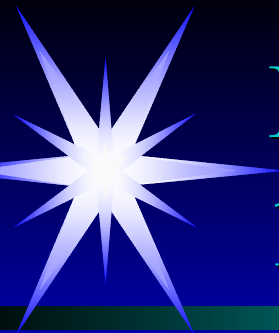
1988 - 1993

MAN

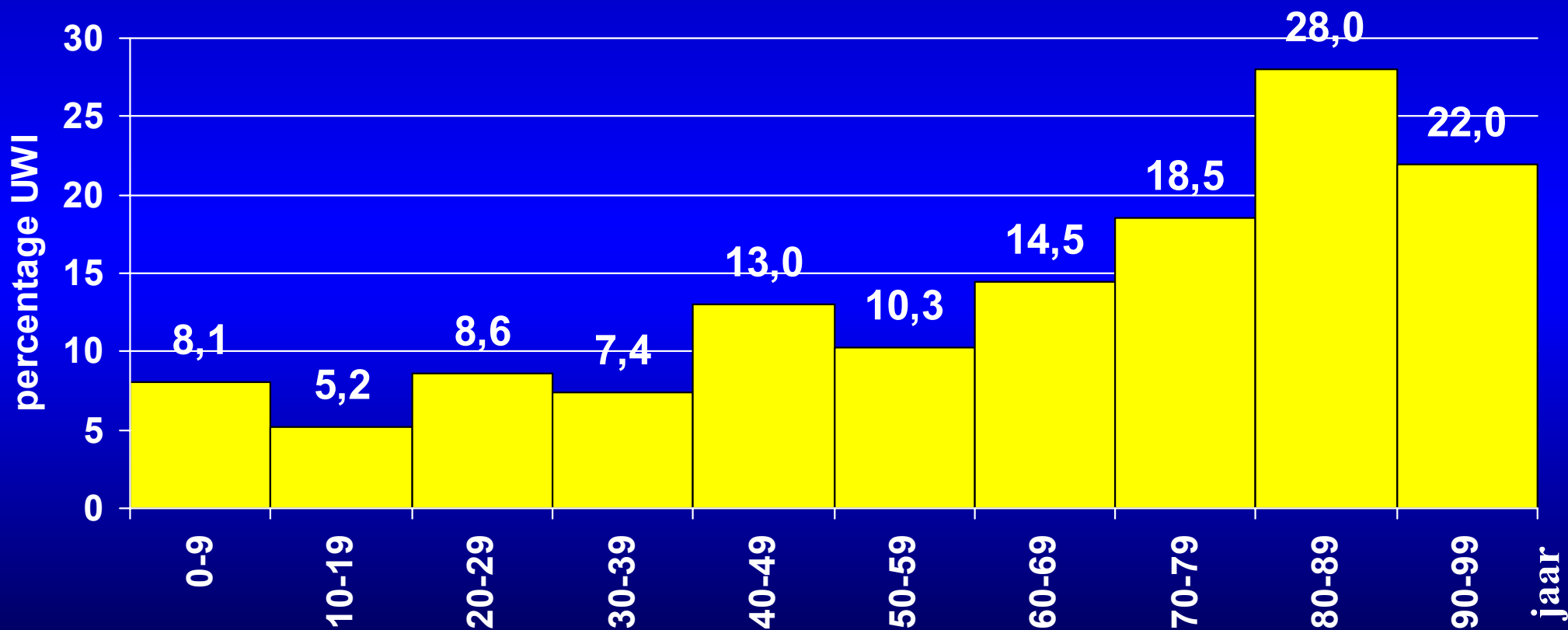

VROUW

Leeftijd & UWI 1988 - 1993

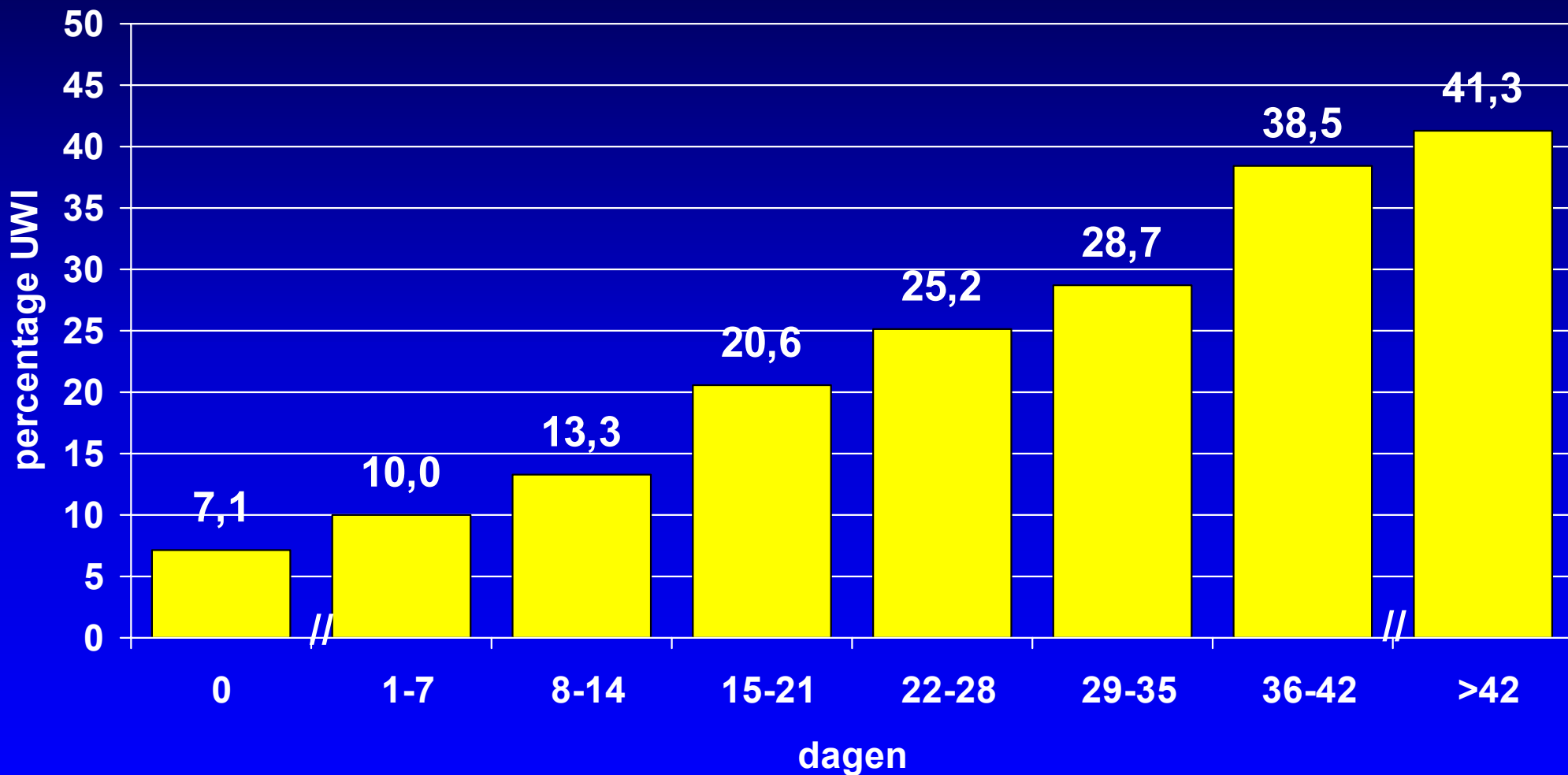

gemiddelde leeftijd alle patiënten : 59,8 jaar, patiënten met urineweginfectie : 66,9 jaar

Ziekenhuisverblijf & UWI

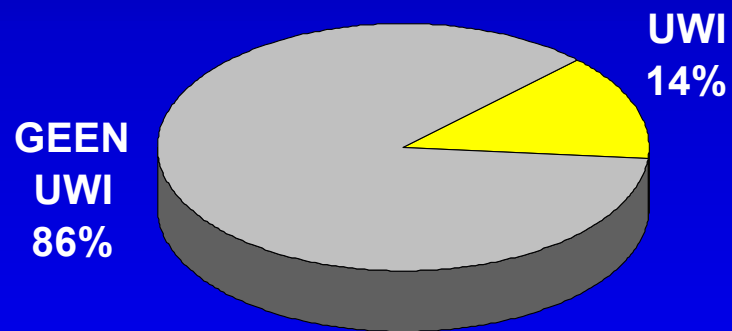
1988 - 1993

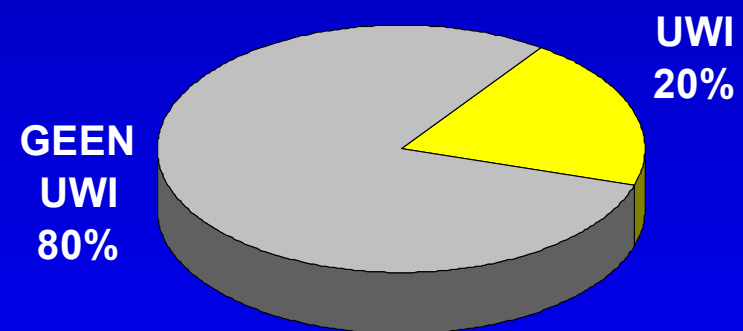

Verminderde weerstand & UWI 1988 - 1993

**GEEN VERMINDERDE
WEERSTAND**

**VERMINDERDE
WEERSTAND**

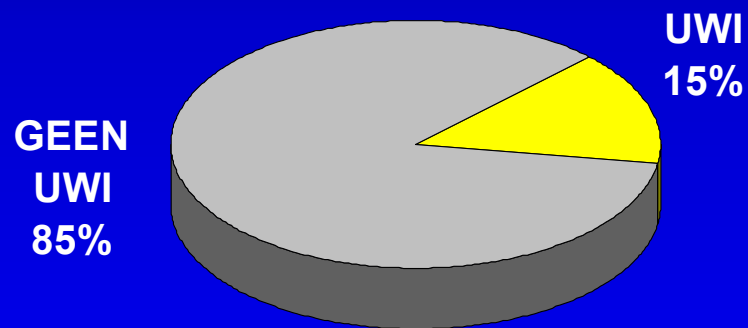
verminderde weerstand : diabetes, nierinsufficiëntie, ...

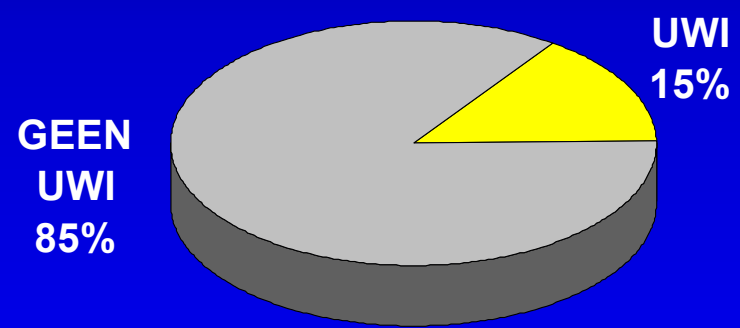
Urogenitale instrumentatie & UWI

1988 - 1993

**GEEN UROGENITALE
INSTRUMENTATIE**

**UROGENITALE
INSTRUMENTATIE**

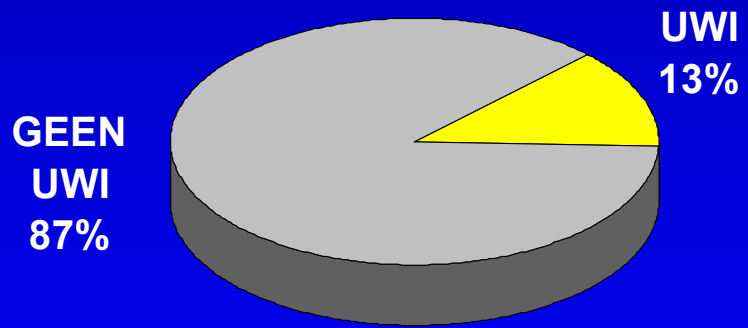

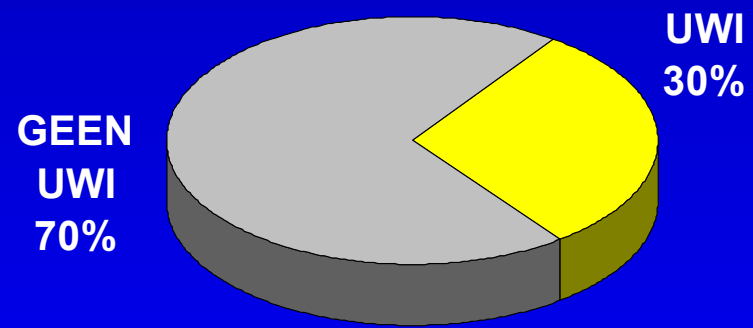
Urinaire katheter & UWI

1988 - 1993

GEEN KATHETER

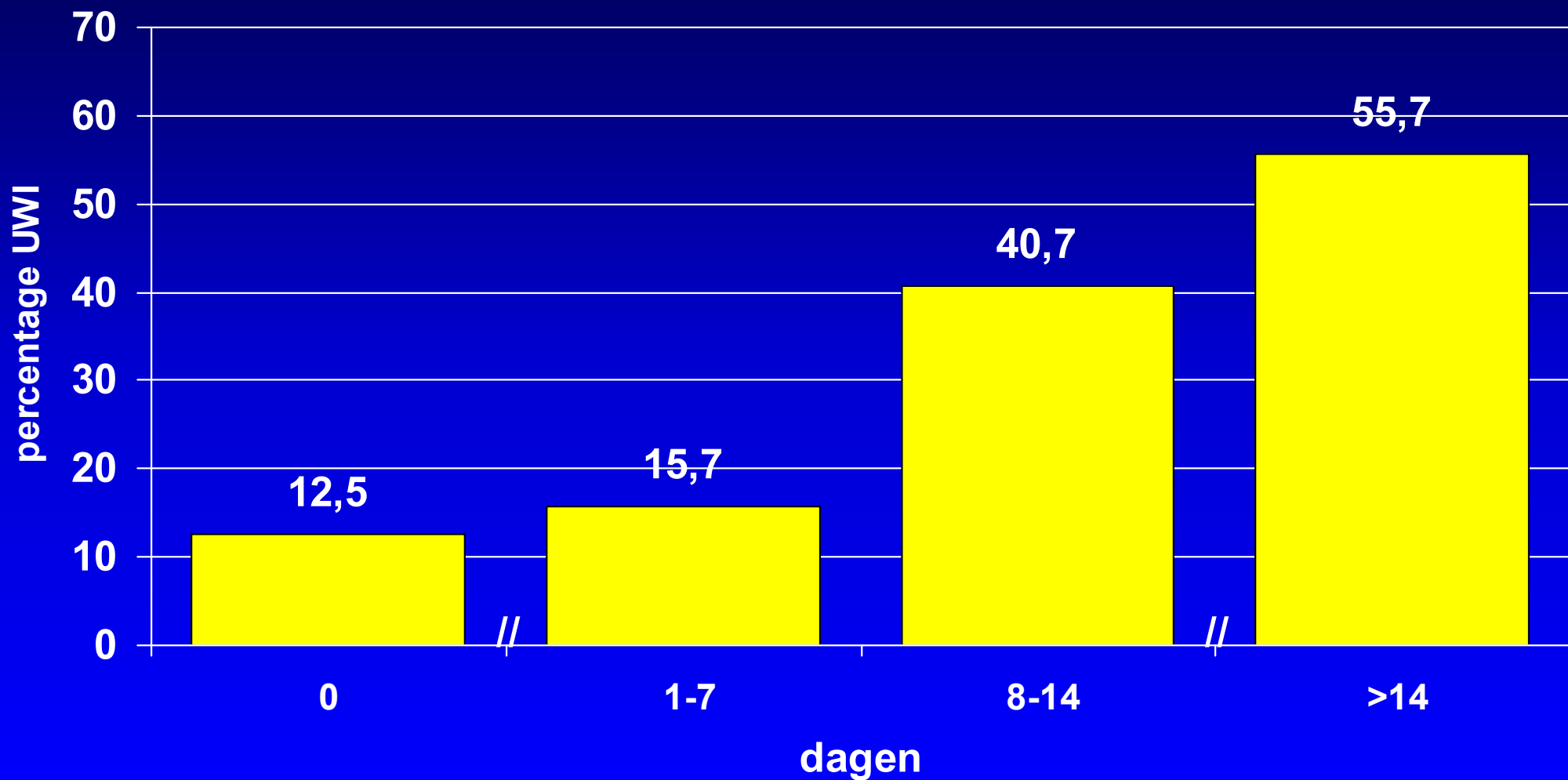

KATHETER

Verblijfsduur urinaire katheter & UWI 1988 - 1993

Feedback tot 1993

geneesheren & hoofdverpleegkundigen
schriftelijk rapport

hoofdverpleegkundigen (→ verpleegkundige equipe)
mondelinge toelichting op respectievelijke
diensten
specifieke aandacht voor verpleegeenheden met
hoog prevalentiecijfer

Feedback 1993

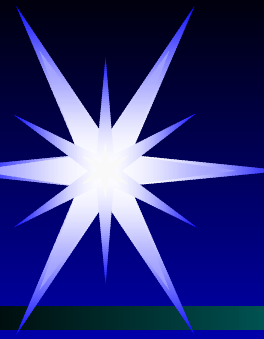
**toelichting en bespreking resultaten
prevalentiestudie oktober 1993**

→ vergadering hoofdverpleegkundigen - 22/11/93

& oproep samenstelling werkgroep

campagne preventie urineweginfecties

Samenstelling werkgroep PUWI

V
OK

HV
C
URO

HV
C
ABD

HV
C
ORT

HV
IZ

HV
G

V
ZH
HYG

7 verpleegkundigen

ADVIES

Dienst Urologie Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

Campagne preventie urineweginfecties

Doel

daling nosocomiale urineweginfecties

Hoe

beperk blaassondage (denk aan alternatieven !)

verwijder blaassonde, indien aanwezigheid niet langer vereist
aseptische techniek(en)

Middelen

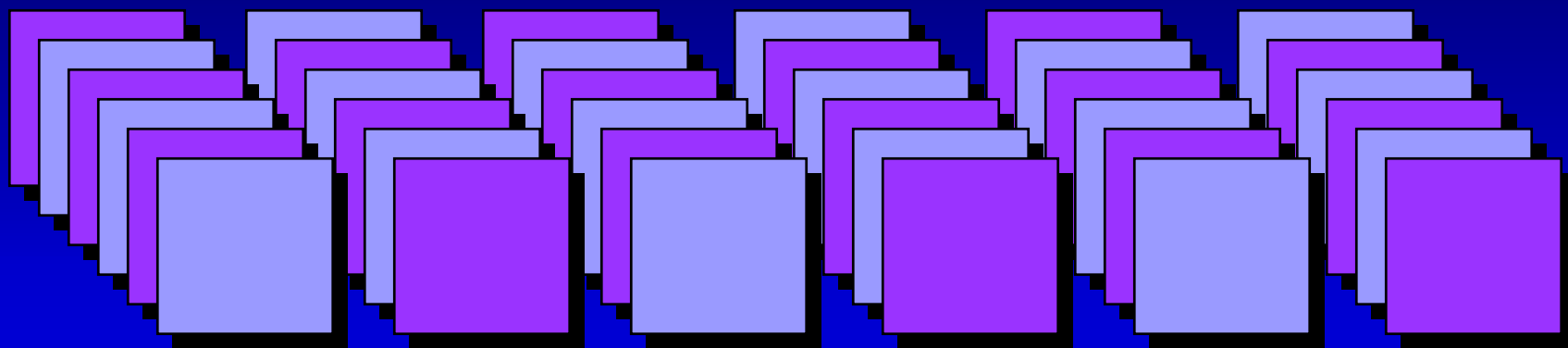
folder

diareeks

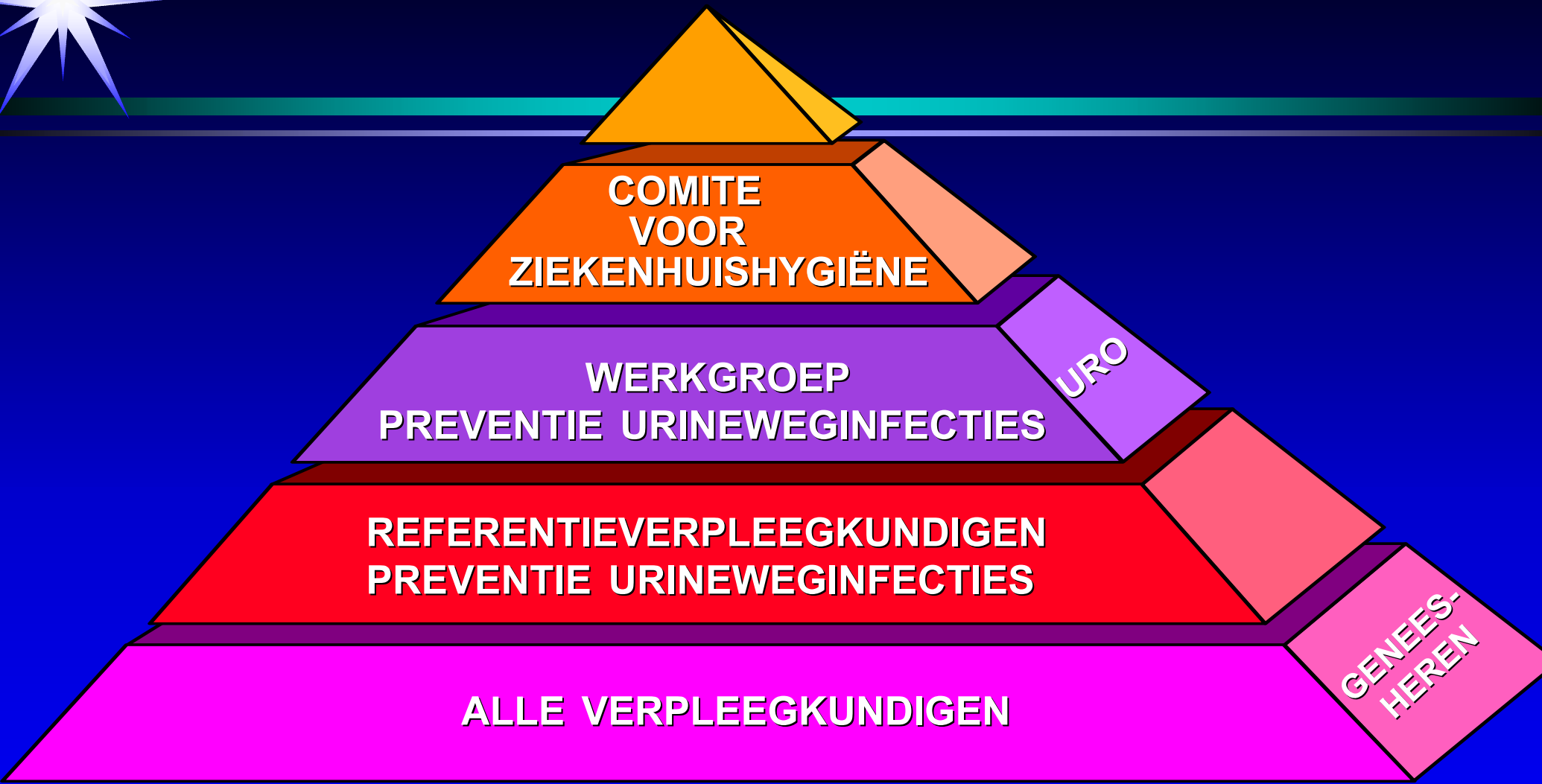
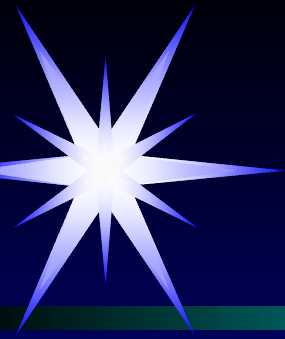
video's (gebruik niet verplicht !)

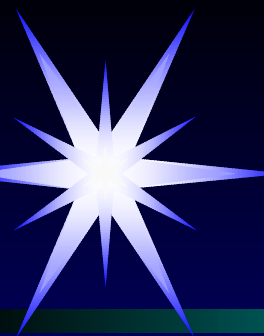

Referentieverpleegkundigen 'preventie urineweginfecties'

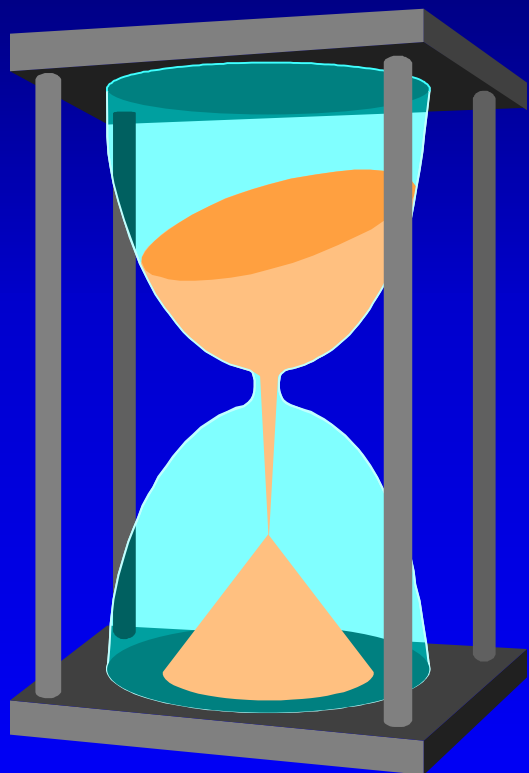

36 referentieverpleegkundigen - 15/01/1996

Tijdschema

22/11/1993

Samenstelling werkgroep

05/01/1994

1^e vergadering werkgroep

17/10/1994

Ontwerp richtlijnen + folder

Advies urologen

27/03/1995

Campagne klaar

08/05/1995

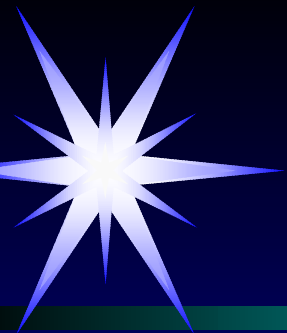
Voorstelling campagne

vergadering hoofdverpleegk.

12/12/1995

86% v/d verpleegkundigen

bereikt

**MEI
1987**

**OKT
1988**

**OKT
1989**

**OKT
1990**

**OKT
1991**

**OKT
1992**

**OKT
1993**

**MAA
1996**

**OKT
1996**

**OKT
1997**

**OPEN → GESLOTEN
URINEDRAINAGESYSTEEM**

**CAMPAGNE
PREVENTIE
URINEWEGINFECTIES**

28%

gemiddelde: 15,3%

?

Prevalentie & prevalentiecijfer 1996 - 1997

Tijdstip	prevalentie	studiepopulatie	prevalentiecijfer
maart 1996	73	501	14,6%
oktober 1996	56	497	11,3%
oktober 1997	45	466	9,7%

Het 'gemiddeld prevalentiecijfer' voor 1996-1997 (oktober) bedraagt 10,5% (95% CI 8,6-12,4). Dit is significant lager dan het prevalentiecijfer van vóór de campagne ($p < 0.001$).

Studiepopulatie

1988 - 1993 >< 1996 - 1997

	1988 - 1993	1996 - 1997
man / vrouw (%)	49,2 / 50,8	49,8 / 50,2
gemiddelde leeftijd	59,8 jaar	61,1 jaar

Patiënten met urineweginfectie 1988 - 1993 >< 1996 - 1997

	1988 - 1993	1996 - 1997
man / vrouw (%)	10,2 / 20,3	7,8 / 15,9
leeftijd		
0 - 39 jaar	7,6%	6,6%
40 - 69 jaar	12,9%	9,4%
≥ 70 jaar	22,0%	16,2%

Verminderde weerstand

1988 - 1993 >< 1996 - 1997

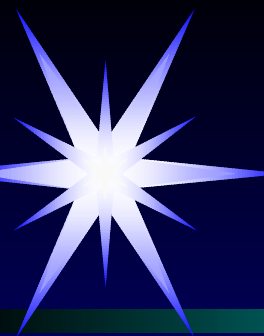
Studiepopulatie	1988 - 1993	1996 - 1997
Verminderde weerstand (%)	21,9	24,7
geen verminderde weerstand & UWI (%)	14,1	10,7
verminderde weerstand & UWI (%)	19,7	15,5

Urinaire katheter - verblijfsduur

1988 - 1993 >< 1996 - 1997 >< 1997

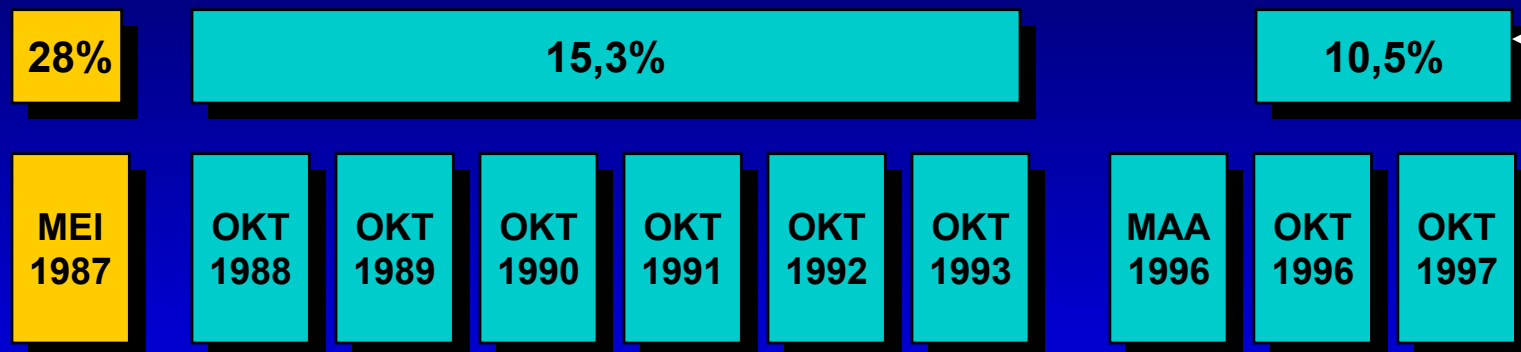
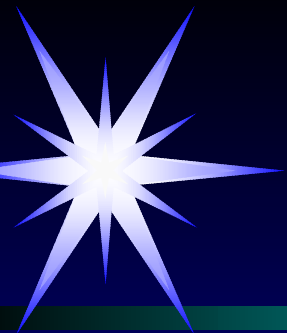
	1988 - 1993	1996 - 1997	1997
urinaire katheter (%)	14,1	12,2	9,4
urinaire katheter & UWI (%)	30,3	31,5	18,2
verblijfsduur (%)			
dag zelf	4,2	3,9	4,6
< 8 dagen	53,7	60,7	70,5
≥ 8, < 15 dagen	14,2	18,0	15,9
≥ 15 dagen	27,9	17,4	9,1

Vergelijking 1^e en 2^e periode

Micro-organisme	OLV 1988 - 1993	OLV 1996 - 1997	CDC* 10/1986 - 04/1997
Escherichia coli	37,5 %	40,9 %	19,2 %
Klebsiella sp.	11,1 %	5,2 %	5,8 %
Proteus sp.	9,6 %	6,7 %	-
Enterococcus sp.	9,4 %	10,9 %	14,1 %
Pseudomonas sp.	8,6 %	4,1 %	11,2 %
Enterobacter sp.	4,3 %	7,8 %	-
Candida sp.	3,9 %	10,9 %	14,4 %
Overige	15,6 %	13,5 %	35,3 %

* National Nosocomial Infection Surveillance (NNIS) Report, Data Summary from October 1986 - April 1997

om te corrigeren voor evt. "seasonal trends" enkel cijfers van oktober met elkaar vergeleken

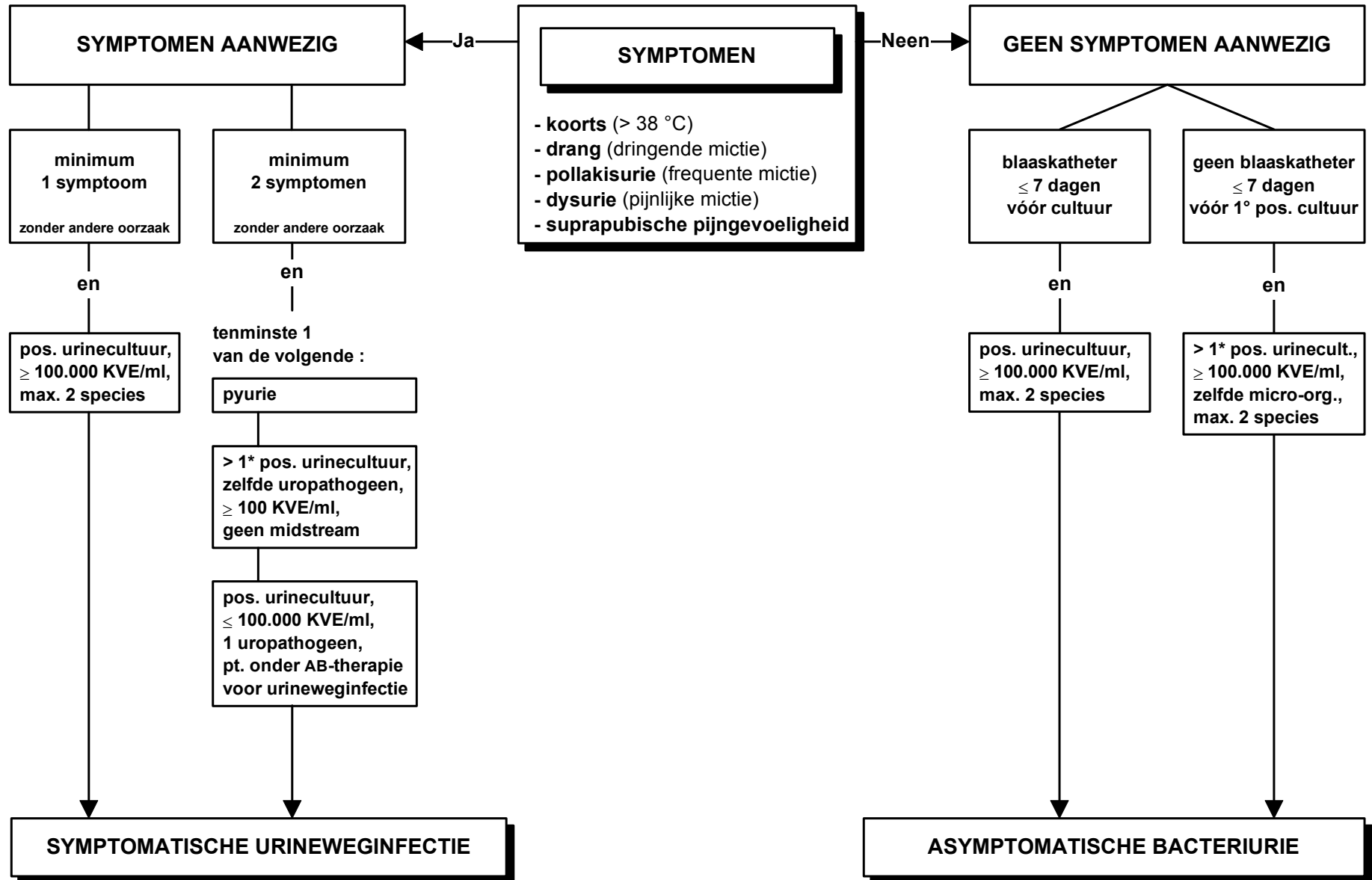

OPEN →
GESLOTEN
URINE-
DRAINAGE-
SYSTEEM

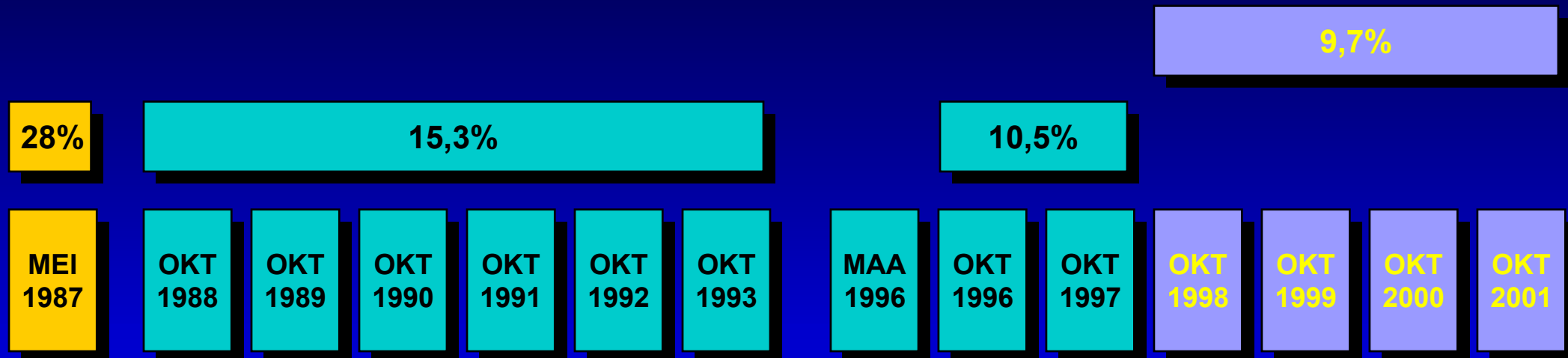
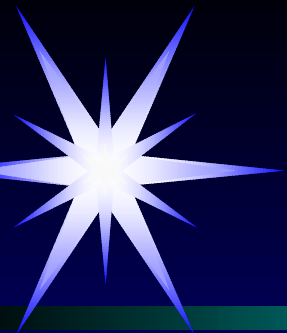

1°
CAMPAGNE
PREVENTIE
URINEWEGINFECTIES

DEFINITIE & CRITERIA URINEWEGINFECTIE (PREVALENTIESTUDIE UWI - OKT. 1998)

* twee opeenvolgende urineculturen met een tijdsinterval van max. 48 uren

OPEN →
GESLOTEN
URINE-
DRAINAGE-
SYSTEEM

1°
CAMPAGNE
PREVENTIE
URINEWEGINFECTIES

Prevalentiestudies UWI in het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

prevalentiecijfer niet “zomaar” te vergelijken
met vorige periodes (vóór 1998) gezien
andere definitie & criteria (CDC)

oktober 2001

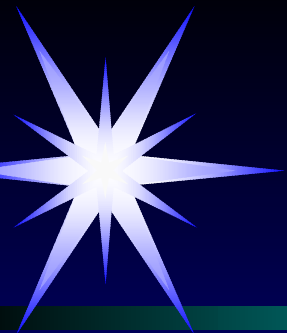
prevalentiecijfer : **6,8 %**

% patiënten met een urinaire katheter **10,1 %**

Prevalentiestudies UWI in het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

1° prevalentiestudie : mei 1987	28 %
open → gesloten urinedrainagesysteem	
jaarlijkse prevalentiestudies : okt. '88 - '93	15,3 %
campagne	
Prevalentiestudies okt. '96 - '97	10,5 %
meting v/h effect v/d campagne	_____
jaarlijkse prevalentiestudies : okt. '98 - '01	9,7 %
studie met andere definities / criteria (CDC)	
prevalentiestudies vanaf okt. '02 : focus →	urinaire
	katheter

**Urinaire
katheter**

Prevalentiestudie UWI 2002 in het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

Urinaire
katheter

Ter vergelijking
studies 1998 - 2001
prevalentiecijfer
bij patiënten met een
urinaire katheter

oktober 2002

prevalentiecijfer : **25,0 %**

← **24,9 %** →

Plaatsen verblijfskatheter

Aseptisch

Atraumatisch

Plaatsen verblijfskatheter

Aseptisch

- ✓ goede handhygiëne
- ✓ ontsmetten van de meatus
- ✓ aseptisch inbrengen van de katheter

Plaatsen verblijfskatheter

Atraumatisch

- ✓ bij ♀ & ♀ : gebruik van een glijmiddel
- ✓ bij ♀ & ♀ : Ch 14 (volwassene)
- ✓ bij ♀ : houding penis bij inbrengen van katheter

Zorgen bij een patiënt met een verblijfskatheter

Gesloten drainagesysteem

Fixatie van de katheter

Zorgen bij een patiënt met een verblijfskatheter

Gesloten drainagesysteem

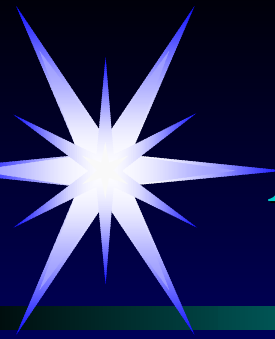
- ✓ katheter en urinecollector met elkaar verbinden vóór het inbrengen van de katheter
- ✓ katheter en urinecollector niet loskoppelen tijdens het verblijf van de katheter
- ✓ katheter en urinecollector steeds samen vervangen

Zorgen bij een patiënt met een verblijfskatheter

Fixatie van de katheter

- ✓ een goede fixatie van de katheter voorkomt beschadiging van de blaashals en de mucosa van de urethra
- ✓ bij † & † : op de buik
  - bij † (penis op het abdomen) :
om druk t.h.v. de peniscrotale hoek te vermijden

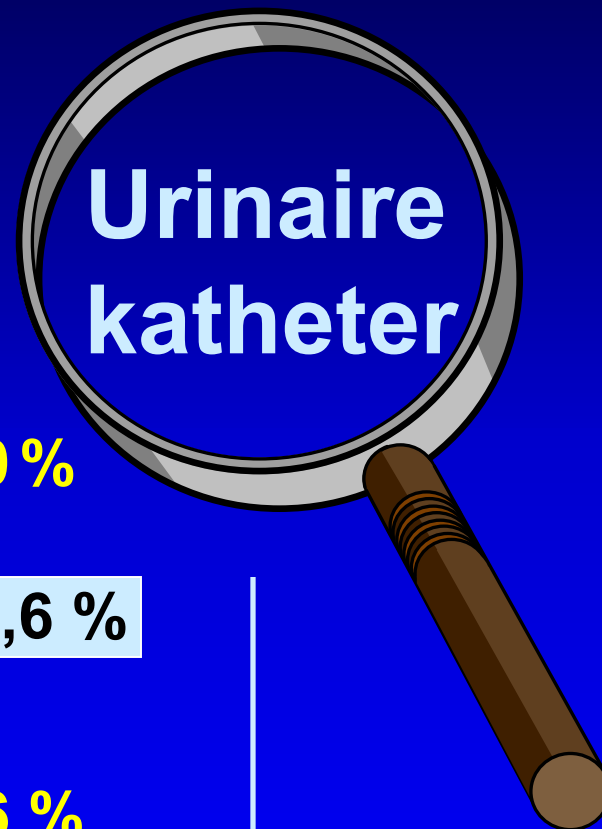

Algemene preventieve maatregelen

Een goede algemene hygiëne van de urogenitale streek en een goede diurese vormen de beste algemene maatregelen ter preventie van urineweginfecties

Prevalentiestudies UWI '02 - '03 in het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

oktober 2002

prevalentiecijfer: **25,0 %**

% patiënten met
urinaire katheter **12,6 %**

oktober 2003

prevalentiecijfer: **27,6 %**

% patiënten met
urinaire katheter **9,1 %**

Ter vergelijking
studies 1998 - 2001

% patiënten met
urinaire katheter

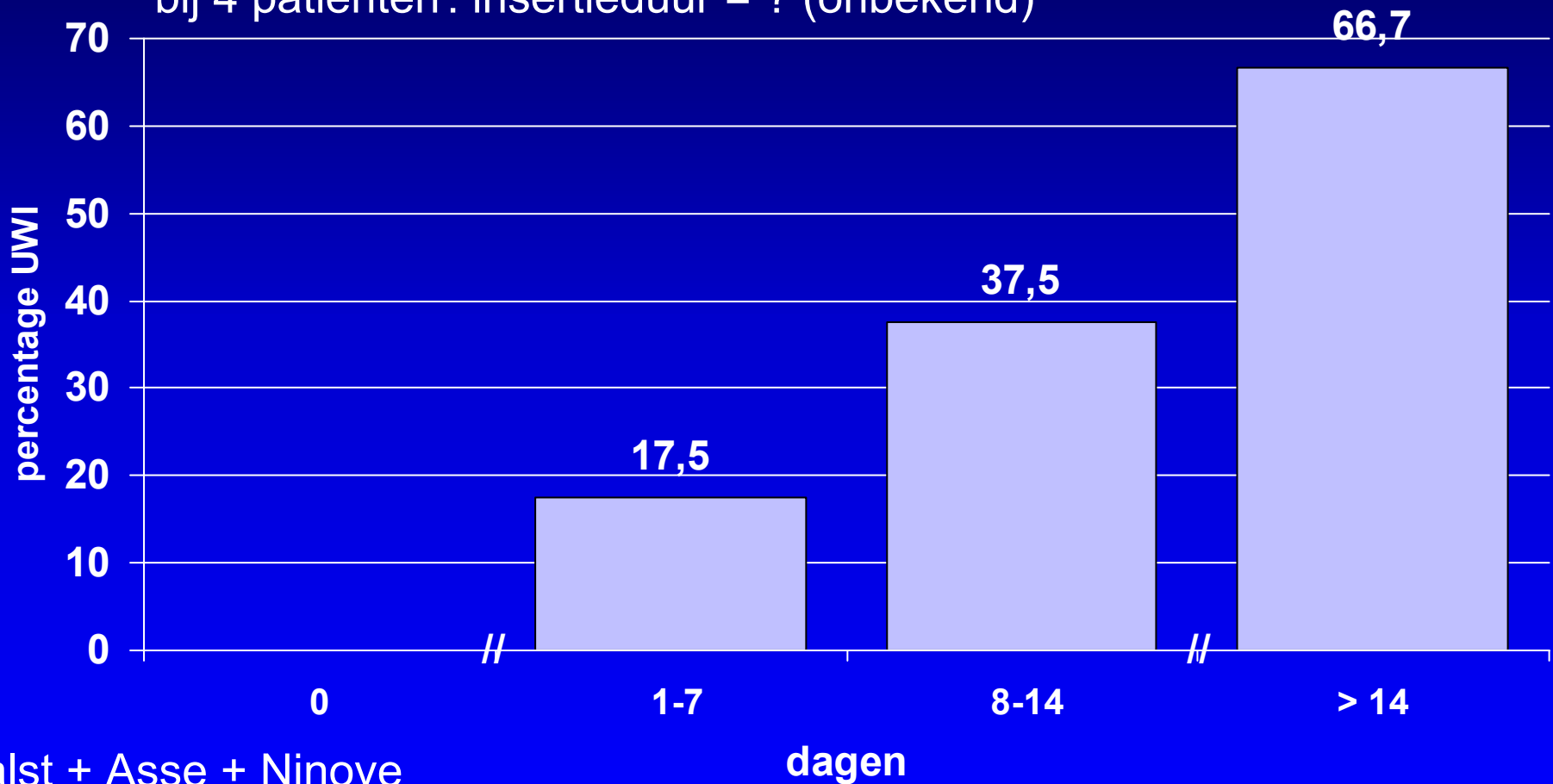
12,9 %

Prevalentiestudie UWI - 2003

UWI ... verblijfsduur urinaire katheter

gemiddelde insertieduur: 7 dagen, mediaan: 4 dagen (min: 1, max: 28 d.)
bij 4 patiënten: insertieduur = ? (onbekend)

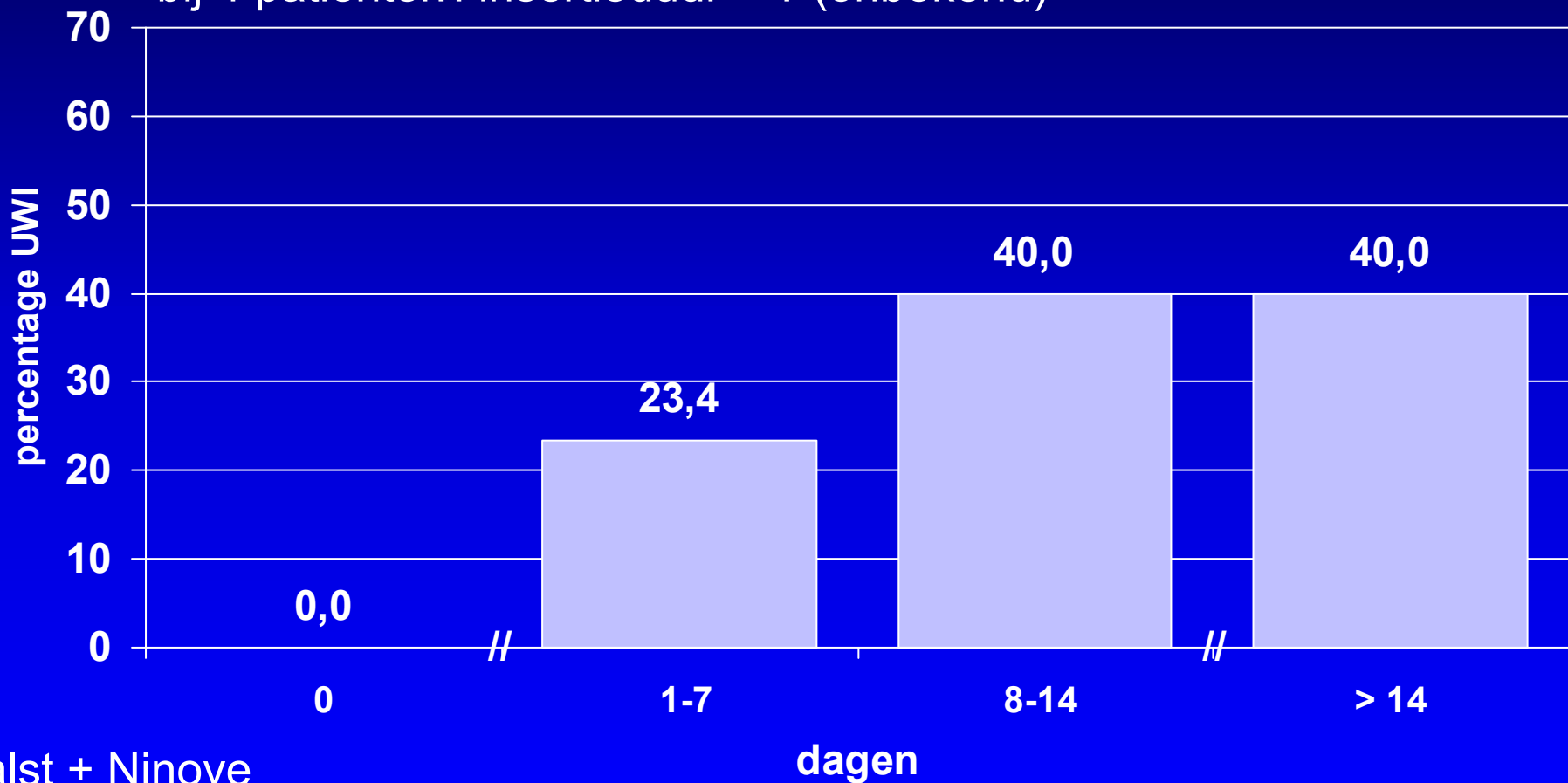

Prevalentiestudie UWI - 2002

UWI ... verblijfsduur urinair katheter

gemiddelde insertieduur: 7 dagen, mediaan: 5 dagen (min: 0, max: 40 d.)
bij 4 patiënten: insertieduur = ? (onbekend)

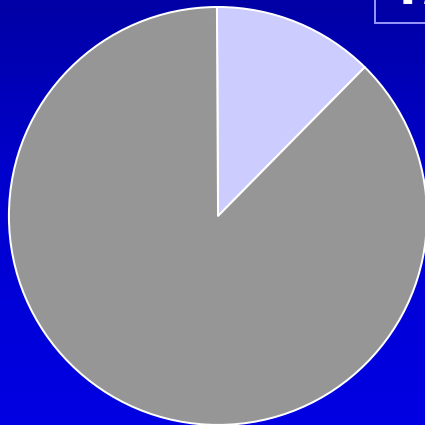

Percentage patiënten met een urinaire katheter 2002

Aalst

12,6 %

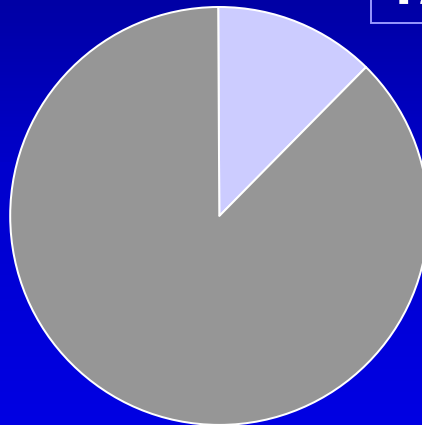

64/508

14/15/16-okt

Asse

12,4 %

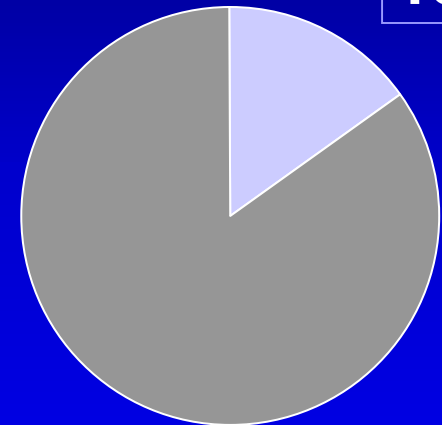

18/145

30-okt

Ninove

15,4 %

4/26

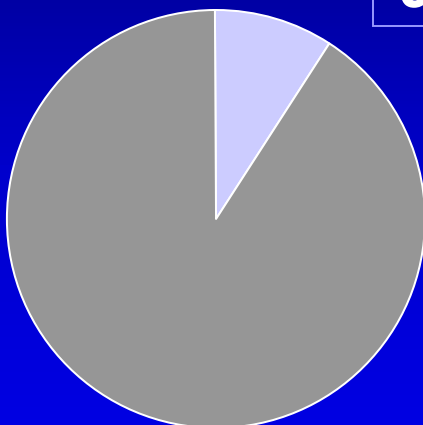
30-okt

Percentage patiënten met een urinaire katheter 2003

Aalst

9,3 %

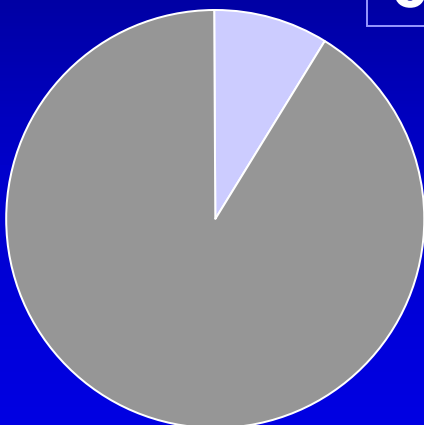

44/475

20/21/22-okt

Asse

8,8 %

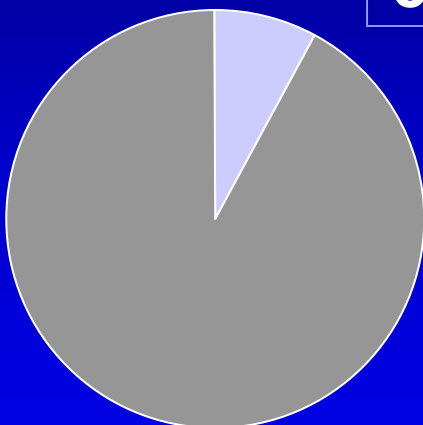

12/137

20/21/22-okt

Ninove

8,0 %

2/25

21-okt

O.L.Vrouwziekenhuis

Campus Aalst - Campus Asse

Medisch Centrum Ninove